

הכנה לפסיכומטרי כזכות של כולם

ברור לגמרי שהמבחן הזה מעורר אי־שוויון ומעניק יתרון מובהק לבני השכבות המבוססות.

ההנחה שקבוצות אוכלוסייה מסוימות אינן מסוגלות א־פריורי להצליח כראוי במבחן הפסיכומטרי משוללת כל יסוד (ורד להזכיר בהקשר זה כי בשנות ה־20 של המאה ה־20 „גניסו” מבחנים דומים למניעת כניסתם של יהודים לארה״ב), ולכן יש רק הסבר אחד לאי־שוויון האמור: בני השכבות המבוססות מתכוננים למבחן בקורסים, שבני השכבות הפחות מבוססות אינם יכולים להרשות לעצמם.

למצב הזה יש פתרון פשוט: להכיר בהכנה למבחן הפסיכומטרי כזכות אוניברסלית של כל תלמיד ולהפוך אותה לחלק אינטגרלי ממערכת הלימודים בכיתות הגבוהות של בתי־הספר התיכוניים. כך יתאפשר לכל תלמיד להתכונן להן על חשבון המדינה. אם הקיצוץ התקציבי אינו מאפשר בשלב זה להכניס את ההכנה לפסיכומטרי לכל בתי־הספר, יש לספק אותה בשלב ראשון, על חשבון המדינה, לתלמידי הפריפריה ותלמידי האוכלוסיות הפחות מבוססות. רק כך תינתן לכל תלמיד בישראל הזדמנות שווה באמת לעמוד במבחן ה„אובייקטיבי” של הזדמנות ללימודים אקדמיים בחוגים מבוקשים.

שתי טענות הועלו בוויכוח שפרץ לאחרונה סביב תנאי הקבלה לאוניברסיטאות (למעשה, לכמה חוגים מבוקשים): שיש חשש להטיית ציוני בחינות הבגרות בבתי־ספר מסוימים; וכן, שהמבחן הפסיכומטרי הוא מכשיר הניבוי המהימן ביותר להצלחה בלימודים.

מן הטענה הראשונה משתמע שמערכת החינוך הישראלית מוכנה לקבל הטיית בציוני הבגרות, לפחות עד הרגע שבו מתגלה כי הן מעניקות יתרון לאוכלוסיות מסוימות (במקרה זה, תלמידים בבתי־ספר ערביים). כלומר, בוגרי תיכון בישראל מקבלים תעודות בגרות שנחשדות כמזויפות, ואלה משמשות אותן כאילו היו כשרות, לרבות למי לוי תפקידים שונים במגזר הציבורי והפרטי. כפי שמשרד החינוך ראה לנכון להתייחס לחשדות כלפי אוניברסיטת לטביה, כך הוא צריך לבדוק את הטענה האמורה. אם תתגלה כנכונה, יש לתקן לאלתר את שיטת הבדיקה של בחינות הבגרות.

הטענה השנייה מצביעה על הדילמה שעוררה את המחלוקת: מצד אחד, רבים מנציגי האוניברסיטאות קובעים שהמבחן הפסיכומטרי מנבא הצלחה בלימודים אקדמיים בצורה המהימנה ביותר והאובייקטיבית ביותר; מצד אחר,